אקונס ואפונס כספתיאס ואכספטיאס ואטונס ה"ז מותר [א]תנן התם [א]כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת יש לו קשקשת ויש לו סנפיר דג טהור יש לו סנפיר ואין לו קשקשת דג טמא מכדי אקשקשת קא סמכינן ליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר אי כתב רחמנא קשקשת ולא כתב סנפיר הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר ואפי' דג טמא כתב רחמנא סנפיר וקשקשת והשתא דכתב רחמנא סנפיר וקשקשת ממאי דקשקשת לבושא הוא דכתיב [1]ושריון קשקשים הוא לבוש וליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר א"ר אבהו וכן תנא דבי ר' ישמעאל [2]יגדיל תורה ויאדיר ת"ר ממשמע שנאמר אכול את שיש לו שומע אני אל תאכל את שאין לו וממשמע שנאמר אל תאכל את שאין לו שומע אני אכול את שיש לו ולמה שנאן [ב]לעבור עליו בעשה ולא תעשה [3]תאכלו מכל אשר במים מה ת"ל שיכול הואיל והתיר במפורש והתיר בסתם מה כשהתיר במפורש לא התיר אלא בכלים אף כשהתיר בסתם לא התיר אלא בכלים מנין לרבות בורות שיחין ומערות ששוחה ושותה מהן ואינו נמנע [ג]ת"ל תאכלו מכל אשר במים היכן התיר בכלים דכתיב את זה תאכלו מכל אשר במים וגו' בימים ובנחלים הוא דכי אית ליה אכול דלית ליה לא תיכול הא [ב]בכלים אע"ג דלית ליה אכול אימא בכלים אע"ג דאית ליה לא תיכול לא סלקא דעתך דכתיב [4]וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים מכל שרץ המים בימים ובנחלים דלית ליה לא תיכול הא בכלים אע"ג דלית ליה אכול ואימא במים כלל בימים ובנחלים פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ימים ונחלים אין נעיצין וחריצין לא במים חזר וכלל הני תרי כללי דסמיכי להדדי נינהו אמר רבינא כדאמרי במערבא [ד]כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכין זה לזה

הטל

אקונס ואפונס כספתיאס ואכספטיאס. כולן לשון פרסי הן: **תנן התם.** במס' נדה: **אקשקשת סמכינן.** דהא איכא בלא סנפיר כדתני תנא ואסנפיר לא סמכינן דהא דג טמא נמי יש לו סנפיר: **הוה אמינא.** קשקשת הוא הפורח כאן ואתי לאכשורי דג טמא כתב [רחמנא] תרוייהו למימרא דעל כרחך חד מינייהו הוי הנך דקבועין בו: **ופרכינן והשתא.** דכתיבי תרוייהו מנלן דקשקשת לבושא הוא דמפרש תנא דמתניתין קשקשין אלו הקבועין בו על כרחך מהאי קרא מישתמע ושריון קשקשים וגו' וכיון דפשיטא לן דקשקשת הוא לבושא ליכתוב קשקשת לחודא דהא עלה סמכינן והשתא ליכא למימר הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר: **כל אשר לו סנפיר וקשקשת** במים אותם תאכלו אותם משמע מיעוטא הא אם אין לו לא תאכלו ולאו הבא מכלל עשה עשה: **תאכלו מכל אשר במים מה ת"ל.** והא מאותם תאכלו דסיפיה דקרא נפקא לן התירא ביש לו ואיסור עשה באין לו ותאכלו קמא למאי אתא ליכתוב מכל אשר במים כל אשר לו וגו': **שיכול וכו'.** ואי קשיא תאכלו דרישא הוה ליה למישבק לגופיה ובתרא לדרשא דכל אורחא דדרשא הכי הוא א"כ תו לא משכחת מידי למידרש מתאכלו דסיפא דהא דרשא דדרשינן מהאי בסמוך לא משתמעא מיניה: **הואיל והתיר.** שרץ המים בלא סימני טהרה בשני מקראות אחד סתום ואחד מפורש כדמפרש להו לקמיה [סו:] והוה אמינא ילמד סתום מן המפורש: **מה כשהתיר במפורש לא התיר.** בלא סנפיר וקשקשת אלא שקצים הגדלים במים שבכלים כגון תולעים שבהן. ולקמן מפרש מנא לן דמישתרו: **אף כשהתיר כו' לא התיר אלא בכלים.** אבל כל שאר מימות כגון חרילין ונעילין שהן נובעין ודומין לימים ונחלים האמורין בפרשה(ג) או בורות שיחין ומערות שאינן דומין להם שאינן נובעין לא התיר בהן בלא סנפיר וקשקשת: **מנין להתיר בורות שיחין ומערות.** שאינו נמנע לשתות עם התולעים שבהם הואיל ואין דומין לימים ונחלים שהסימנין אמורין בהן: **ת"ל תאכלו מכל אשר במים.** ומתאכלו דסיפא לא מצי למדרש התירא אלא איסורא דהא אותם תאכלו כתיב וקאי אסנפיר וקשקשת אבל מתאכלו קמא מצי למידרש באנפי נפשיה וסנפיר וקשקשת אימים ונחלים דסיפא קאי והכי קאמר תאכלו מכל אשר במים אפי' בלא סימנין וכגון בשאר מימות שאינן ימים ונחלים כל אשר לו סנפיר וקשקשת [במים] בימים ובנחלים אותם תאכלו ולא בלא סנפיר וקשקשת דבימים ונחלים בעי סימנין: **היכן התיר בכלים.** מאיזה מקרא אתה למד: **בימים ובנחלים הוא.** דכתבתי לך אותם למעוטי מי שאין לו הא בכלים אע"ג דלית ליה אכול: **ואימא בכלים אע"ג דאית ליה לא תיכול.** דהא גבי התירא כתיב ומשמע דמהתירא ממעט להו דהכי משמע בימים ובנחלים הוא דתאכלם אבל בכלים לא תאכלם: **לא ס"ד.** דהא גבי איסורא דלא תאכלו את אשר אין לו כתיב נמי ימים ונחלים למעוטי כלים והכא על כרחך מאיסורא ממעט להו הלכך על כרחך רישא נמי כי כתיב ימים ונחלים ולא כלים מאיסורא ממעט להו ואותם תאכלו דממעט אמי שאין לו קאי והכי קאמר ימים ונחלים הוא דאותם תאכלו ולא מי שאין לו אבל כלים אפי' אין לו אכול והיינו שני מקראות סתום ומפורש דלעיל שהותרו בהם כלים ולקמן [סז.] בעי הי קרי סתום והי קרי מפורש: **ואימא במים כלל.** (א) דכל שרץ המים בעינן סימנין: **חרילין ונעילין לא.** וכ"ש בורות ולמה לי תאכלו מכל אשר במים לאתויי בורות להיתרא: **במים חזר וכלל.** תרי במים כתיבי גבי הדדי מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים:

הטל

כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר. וא"ת מנין היה להם זה לחכמים וכן לעיל (דף סג:) דתניא שאין במיני דגים טמאים אלא ז' מאות מנין היה להם שהתירו בכך את השאר וליכא למימר מאדם שקרא להם שמות קים להו הכי שמסר לדורות כך שהם טמאין שכן הוא הכיר את כולם דהא לא משמע במקרא שקרא שמות אלא לבהמות ולעופות שאע"פ שידע שמו של הקב"ה כדדרשינן (במ"ר בראשית פי"ז) אני ה' ד)(הוא) שקרא לי אדם הראשון בדגים מיהא לא אשכחן ויש לומר מכל אשר יקרא לו האדם יש לרבות אפי' דגים ואיכא למימר דמאדם קים להו ואם תמצא לומר שלא קרא להם שמות יש לומר דהכי קים להו הלמ"מ: **הוה אמינא מאי קשקשת סנפיר.** בפ"ק (לעיל דף כב: סד"ה איצטריך) פירשתי דלא שייך כאן לאקשויי וכי איצטריך קרא לכתוב כדי שלא נטעה כדפריך התם גבי איצטריך קרא למעוטי ספיקא: **יגדיל תורה ויאדיר.** הרבה אמר לנו טעמים לידע מהו קשקשת: **אימא בכלים אע"ג דאית ליה לא תיכול.** וא"ת א"כ את זה תאכלו מאי אהני ליה יש לומר שלא תאמר מה הפרט מפורש מים נובעין ונאסור בורות שיחין ומערות דדרשינן לאיסורא כתב רחמנא תאכלו למימר מה הפרט מפורש גדלים על גבי קרקע להתיר יש לו בבורות שיחין ומערות כימים וכנחלים והא דקאמר בסמוך איפכא היינו למאי דדרשינן להתירא: **לא ס"ד דכתיב כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת.** תימה מאי ראיה היא זו אימא דהאי קרא בתרא קאי אדיוקא דבימים ובנחלים כי לית ליה לא תיכול הא אית ליה אכול אבל בכלים אע"ג דאית ליה לא תיכול ותהוי השתא קרא קמא כפשטיה דמה ראית דתימא קרא קמא אדיוקא וקרא בתרא כפשטיה וי"ל דבקרא קמא אין לומר אי קאי אדיוקא משום דכתיב ביה אותם תאכלו דמשמע אותם ולא אחרים והרי הוא כמו שכתוב בהדיא ולא אחרים וא"ת והיכי משמע מהאי קרא דשרי בכלים אימא למעוטי מלאו אתא כלומר בכלים ליכא לאו אבל עשה מיהא איכא כדמוכח קרא קמא אפי' ביש לו וי"ל דבהאי קרא בתרא לא כתיב לאו והכי כתיב וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים מכל שרץ המים ומכל נפש החיה אשר במים שקץ הם לכם ואאידך קרא דבתריה הוא דכתיב הלאו ושקץ יהיו לכם מבשרם לא תאכלו ועוד דאין זה סברא שיהא בכלים חמורים מימים ונחלים דביש להם סנפיר וקשקשת נמי אסירי ובאין להם סנפיר וקשקשת קילי כיפי דליכא בהו אלא עשה והאי שינויא בתרא ניחא טפי דלמה ליה (ב) להתיר בכלים מקרא דיש לו לישתוק ביה מימים ונחלים ואנא ידענא היתר כלי מקרא דאין לו וצריך לומר דהוה אמינא דקרא דאין לו אתא למעוטי כלי מלאו אבל עשה איכא ויש לו אפי' בכלים נמי שרו להכי איצטריך קרא קמא למשרי כלים לגמרי אע"ג דאין לו:

במים

עין משפט נר מצוה

רעו א מיי' פ"א מהל' מאכלות אסורות הל' כד סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' פג סעיף ג:

רעז ב מיי' פ"ב שם הלכה ד:

רעח ג ד מיי' שם הל' יח סמג לאוין קלג טוש"ע י"ד סי' פד סעיף א:

רבינו גרשום

מכדי תני התם בנדה פ' בא סימן התחתון כל שיש לו קשקשת ויש לו סנפיר דג טהור: אקשקשת קא סמכינן. כלומר דחזינן יש לו סנפיר ואין לו קשקשת דג טמא לא נכתוב רחמנא סנפיר ונכתוב קשקשת: כלומר השתא דקי"ל דקשקשת (כלבי') [לבושי] נינהו נכתוב רחמנא קשקשת ולא נכתוב סנפיר ולא אתי למטעי דקשקשת היינו סנפיר: תנו (א) רבנן אין לו עכשיו כו'. כלומר סנפיר וקשקשת: כספטיים ואכספטים גרסי': מה כשהתיר במפורש לא התיר אלא בכלים כדבעינן לפרושי לקמן איזהו מפורש ואיזהו סתם: מנין לרבות בורות שיחין ומערות כו'. כלומר אע"ג דאין לו: בימים ובנחלים אין חריצין ונעיצין לא. כלומר אע"ג דלית ליה אכול: במים חזר וכלל. כלומר את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים: ואירבו להו בורות ושיחין ומערות לאיסורא כו'. כלומר את אמרת בורות שיחין ומערות ששוחה ושותה מהן ואינו נמנע אע"ג דלית ליה

א) מכאן עד ד"ה מה כשהתיר שייך לעיל ע"א.

מסורת הש"ס

א) נדה נא:, ב) זבחים מד. ב"ק סד: בכורות נג. ע"ש שבועות ה., ג) ויקרא יא, ד) [נ"ל הוא שמין].

תורה אור השלם

1. וכובע נחשת על ראשו ושריון קשקשים הוא לבוש ומשקל השריון חמשת אלפים שקלים נחשת: שמואל א יז ה

2. יי חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר: ישעיהו מב כא

3. את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים אתם תאכלו: ויקרא יא ט

4. וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים מכל שרץ המים ומכל נפש החיה אשר במים שקץ הם לכם: ויקרא יא י

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואימא במים כלל דלכל שרץ: (ב) תוס' ד"ה לא ס"ד וכו' ניחא טפי דלמה ליה להזכיר כלים בקרא דיש לו:

מוסף רש"י

קשקשת. מלבושין של דג (נדה נא:) אלו קליפין הקבועין בו (ויקרא יא ט). סנפיר. אלו כנפים שפט בהן על פני המים (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones